

№29 (122) верасень 2000 г.

...Як жыць — дык жыць для Беларусі. А без яе — зусім не жыць.

Ларыса Геніюш

Пра набалелае

30 жніўня ў Вене адбылася 3-я тэхнічная канферэнцыя АБСЕ, на якой былі прынятыя рэкамендацыі па правядзенні дэмакратычных парламенцкіх выбараў у Беларусі.

Прааналізаваўшы іх, прыходзіш да высновы, што Еўропа прыняла саламонава рашэнне. Вырашыла пачакаць.

Як мне ўяўляецца, выпраўленне экспертаў тэхнічнай камісіі АБСЕ замест міжнародных назіральнікаў на перыяд выбарчай кампаніі сталася б дастаткова моцным ходам, калі б размова ішла пра іншы аб'ект выхавання, а не пра Лукашэнку. Еўропе зараз здаецца, што яна загнала два шары ў більярдную лузу.

Па-першае, не закрылі шлагбаум перад носам Аляксандра Рыгоравіча, пакінуўшы яму шанц. Нібы даючы зразумець: правядзеш, шаноўны, выбары ў палату прадстаўнікоў у адпаведнасці з міжнародна-прававымі нормамі — прымем у прыстойную кампанію, сядзеш за еўрапейскі стол «з чаркай ды шкваркай». А гэта цягне за сабою прызнанне паўнамоцтваў заканадаўчага органа пасля 15 кастрычніка.

Па-другое, спадзяюцца, што ў выніку выбараў у палату прадстаўнікоў пройдзе дастатковая (скажам так) колькасць апазіцыйных дэпутатаў, каб з іх дапамогай пачаліся дэмакратычныя рэформы ў краіне.

Але гэта з пункту гледжання дэмакратычнай Еўропы. А як з пазіцыі Лукашэнкі? Думаю, з яго пазіцыі першы раунд паядынку цалкам за ім.

Чатыры вядомыя ўмовы выбараў не выкананыя, а Захад пайшоў насустрач і даслаў прадстаўнікоў тэхнічнай камісіі АБСЕ. Апошнія месяцы Лукашэнка направа і налева абяцаў дэмакратычныя выбары, займаўся паднаўленнем выбарчага фасаду, нічога, па сутнасці, не мяняючы; гэтага хапіла, каб у Вене прыйшлі да высновы, быццам «прагрэс быў дасягнуты ў чатырох асноўных галінах, звязаных з арганізацыяй дэмакратычных выбараў...»

Аляксандр Рыгоравіч даўно зразумеў адну слабасць дыпламатаў АБСЕ. Патрабаванні, вылучаныя да яго, рыхтуюцца павярхоўна, да таго ж, сутыкнуўшыся з яго непахіснасцю, дыпламатыя часта дае задні ход, як, напрыклад, у канфлікце вакол Драздоў. Напачатку паслы ў знак пратэсту пакінулі Менск у чаканні змены курсу афіцыйных уладаў, а праз нейкі час вярнуліся. У вачах электарату рэйтынг Лукашэнкі толькі вырас.

Добра, каб умовы выстаўляліся рэальныя ды да таго ж выконваліся. Калі вылучаныя ўмовы не выконваюцца, ці, яшчэ горш, проста ігнаруюцца, абавязкова трэба дамагацца іх выканання. Іначай бок, што іх выстаўляе, траціць аўтарытэт у вачах сусветнай супольнасці, а супрацьлеглы, адчуваючы беспакаранасць, яшчэ больш разбэшчваецца.

Зразумела, без кансультацый з апазіцыяй такія прапановы не рыхтуюцца. Калі так, то атрымліваць інфармацыю трэба з розных крыніц, тады абгрунтаванне патрабаванняў будзе больш дакладным.

Аўтару гэтых радкоў могуць запярэчыць: вунь частка вашых увогуле на выбары пабегла, толькі пяты заблішчэлі. На гэта можна адказаць: тыя, што пабеглі, не маюць ніякага дачынення да Беларускага Вызвольнага Руху, і пабеглі туды не з пустымі кішэнямі.

Каб уявіць норавы некаторых «выратавальнікаў Айчыны», спашлюся на аповяд Уладзімера Плешчанкі. Давялося яму неяк трапіць у адну камеру з вядомым праваабаронцам са сталіцы. Пад час абеду ў камеру прынеслі лыжкі без ручак. Дык мінчанін, мабыць, каб паказаць правінцыялам сваю крутасць, у знак пратэсту змахнуў гэтыя металічныя агрызкі на падлогу. Рассыпаліся яны па ўсім калідоры. Міліцыянт выцягнуў з камеры затрыманага і загадаў сабраць усе лыжкі. І што вы думалі! Пачаў той поўзаць ля ног ахоўніка і хуценька збіраць лыжкі-інваліды.

Такія паводзіны сталічнага госця здзівілі Плешчанку, які раней адседзеў у Віцебскім СІЗО сем месяцаў.

Калі прыняў рашэнне штось давесці — трымайся да канца нават пад пагрозай пакаштаваць «дэмакратызатара». Урэшце ёсць больш цывілізаваныя і эфектыўныя формы пратэсту. Так і асобныя апазіцыянеры ўжо з дэпутацкім мандатам могуць збіраць свае трыццаць срэбнікаў, раскіданых па падлозе за здачу краіны.

Ці можна дамовіцца з Лукашэнкам?

Напачатку сваёй дзейнасці кансультатыўна-назіральная група (КНГ) АБСЕ спрабавала пасадзіць за адзін стол тагачаснага прэзідэнта Лукашэнку і апазіцыю. Еўрапейскія дыпламаты шчыра спадзяваліся на станоўчае вырашэнне палітычнага крызісу на Беларусі. Сам ініцыятар перамоў Ханс-Георг Вік шмат энергіі паклаў на гэтую праблему.

Убачыўшы перад сабою чалавека з прыціснутай да сэрца рукой і ўсмешкай на ўвесь твар, ахвяраю даверу можа зрабіцца нават такі вопытны дыпламат, як Х-Г.Вік. Тым больш перамовы заўжды лепш за канфрантацыю.

Апазіцыя, вядома, лепш ведала свайго ўладара, але на перамовы ішла, спадзеючыся на халяву атрымаць праз мінімум намаганняў максімум жаданага. А раптам, прыпёрты да круглага стала Лукашэнка аднойчы крыкне «здаюся!» і выкладзе ключ ад прэзідэнцкага палаца.

Час ідзе. Зараз, калі надзея на добры зыход робіцца ўсё больш прывіднаю, ініцыятары перамоў пачынаюць разумець, з кім маюць справу. Менавіта пачынаюць, бо накіраванне тэхнічнай камісіі АБСЕ на перыяд выбарчай кампаніі сведчыць пра рэшткі ілюзій. Дык ці можна дамовіцца з Лукашэнкам?

Не прэтэндуючы на арыгінальнасць, адкажу: з гэтым чалавекам нельга дамовіцца ў прынцыпе. Чаму? На гэта ёсць дзве прычыны. Адна ляжыць на паверхні, другая замаскіраваная.

Па-першае, даводзіцца канстатаваць, што А.Р.Лукашэнка — прававы нігіліст. Павага да права выхоўваецца з ранняга дзяцінства, а некаторыя яго элементы фарміруюцца генетычна. Патрабаваць гэтага ад чалавека 46-ці гадоў пазнавата. Яго кар'ера трымалася на праве сілы і негатыўных рысах, якія гэтаму спадарожнічаюць.

Уявіце адсталы саўгас, дзе дырэктар можа перахрысціць даярку трохпавярховымі мацюкамі ці засхаць трактарысту па фізіяноміі. Пра якія правы чалавека можна казаць у межах асобна ўзятага саўгаса! Клінічны выпадак. А тут усю краіну ператварылі ў вялікі саўгас, дзе валадарыць плебс і прыніжаецца інтэлігенцыя.

Можна неаднаразова ісці на перамовы, гледзячы на круглыя, квадратныя ці авальныя сталы як на сродак працягу сваіх уладных паўнамоцтваў. Можна казаць адно, а рабіць другое, можна сёння пагадзіцца з якой-небудзь умовай, а заўтра зрабіць здзіўленыя вочы і адмовіцца ад абяцанняў. Нішто так не характарызуе ягонай сутнасці, як працэс над Васілём Лявонавым. Партыйная наменклатура добра ведае, чым абавязаны невядомы правінцыял са Шкловабылому першаму сакратару Магілёўскага абкаму КПБ Васілю Лявонаву.

Па-другое, пасля прыходу да ўлады Аляксандрам Рыгоравічам авалодала адна ідэя. З'явілася яна непасрэдна ў ягонай галаве ці была прынесена і падагрэтая бліжэйшым атачэннем, асабліва значэння не мае.

Што за ідэя? А проста Аляксандр Рыгоравіч пасля нечаканай перамогі паверыў у сваё прызначэнне — аб'яднаць славянскі свет, і ў тое, што прамежкавы фініш дасягнуты і трэба змагацца за шапку Манамаха. Ідэя апынуцца ў Крамлі праз саюз з Расеяй не дае спакою ні ўдзень, ні ўначы. З такою ідэяй у галаве ён ніколі не будзе дамаўляцца з апазіцыяй ва ўласнай краіне. Таму што любое нязначнае адступленне будзе выглядаць слабасцю ў вачах расейскага электарату. І наадварот, непахіснасць выглядае плюсам у барацьбе з Пуцiным.

Няўжо пасля адыходу Ельцына і перамогі маладога энергічнага Пуціна ён яшчэ спадзяецца трапіць у Крэмль? Так. Надзея памірае апошняй. У такой краіне, як Расся, спрыяльная глеба для такой надзеі будзе існаваць аж да распаду імперыі.

Для яго прэзідэнцкі пост у Беларусі — толькі трамплін для скачка у Крэмль. З гэтаю мэтай ён пойдзе і на наступны пяцігадовы тэрмін. А там яшчэ нешта прыдумае. Будзе чакаць і спадзявацца. Чакаць памылак прэзідэнта Расіі Пуціна.

Прааналізуйце рэакцыю Аляксандра Рыгоравіча на нядаўнія катастрофы ў Расеі. Ён інтуітыўна адчуў, што не ўсё страчана. Нібы другое дыханне адкрылася. Злавіў у нетрах расейскага электарату незадавальненне дзеяннямі Пуціна па выратаванні экіпажу падводнай лодкі «Курск». Лашчылі вуха развагі пра тое, што Аляксандр Лукашэнка перарваў бы адпачынак і вылецеў бы да месца трагедыі. Мабыць, так бы і было. Пашыхтаваў бы каля прычалу ўсё ваеннае адміралтэйства, бегаў бы перад імі ў вадалазным касцюме, размахваючы рукамі і карыстаючыся словамі з марской тэрміналогіі. КПД такіх дзеянняў — нулявы. А тэлевізійны малюнак — ідэальны.

Паглядзіце, як хваравіта адрэагаваў Лукашэнка на дзеянні Пуціна па рэарганізацыі ўлады ў Расеі, стварэнне Дзяржаўнага Савета. Ну што, здавалася б, табе да праблемаў суседняй краіны, калі сваіх хапае. Дык не, добра разумее, што на хвалі феадальнай раздробленасці трапіць у Крэмль лягчэй. Толькі чакай, пакуль прыцягнуцца зюганавы і жырыноўскія з просьбай навесці парадак у вялізнай краіне. А тут у якасці збіральніка расейскіх земляў выступае сам Пуцін. Тут занэрвуешся!

Дык чаму ж Лукашэнка яшчэ не здаў Беларусь? Ды таму, што цану прапанавалі непадыходзячую. Не далі цвёрдых гарантыяў. Не пусцілі ў расейскае прававое поле. Інакш старгаваўся б.

На фоне гэтага несур'ёзна гучаць размовы некаторых рафінiраваных дэмакратаў пра тое, што не трэба адштурхоўваць Лукашэнку ад Беларусі. Маўляў, ён яшчэ можа павярнуцца да нацыянальнай ідэі. Не павернецца. Не для таго паварочваўся у бок Крамля. Да таго ж гэта сродак пазбегнуць адказнасці перад беларускім народам за сумнiўны шасцігадовы эксперымент.

Зараз пра галоўнае.

Пра гамлетаўскае пытанне: быць ці не быць? Хутка 15 кастрычніка, а потым... Ці пойдзе Еўропа на прызнанне вынікаў выбараў і легітымізацыю Палаты прадстаўнікоў? Аўтар гэтых радкоў ужо некалі пісаў, што рэферэндум 1996 года выштурхнуў уладу за межы прававога поля. Ініцыятар атрымаў палату прадстаўнікоў, не прызнаную сусветнай супольнасцю. Пасля 20 ліпеня 1999 г. ён сам страціў легітымнасць.

Адзінае, што трэба патрыятычным сілам Беларусі — час. Хай стане на ногі моладзь. Людзі майго пакалення ўжо адчуваюць яе подых у патыліцу. Непрызнанне выбараў пакідае шанец маладым. Любыя дамовы нелегітымнай улады адносна скасавання беларускай незалежнасці будуць прызнаныя несапраўднымі.

З юрыдычнага пункту гледжання няма падстаў ні для прызнання існуючай улады, ні для прызнання выбараў у палату. Старшыня Вярхоўнага Савета 13-га склікання Сямён Шарэцкі меў рацыю, кажучы, што паўнамоцтвы гэтага складу савета захоўваюцца да адкрыцця першага паседжання Вярхоўнага Савета новага склікання (артыкул 91 Канстытуцыі). Да сказанага абавязкова трэба дадаць, што новы склад парламента абіраецца на падставе рашэння Вярхоўнага Савета 13-га склікання адносна правядзення чарговых выбараў. Заўважце, не ў выніку волевыяўлення грамадзяніна Аляксандра Лукашэнкі ці непрызнанай палаты, а толькі па рашэнні існуючага Вярхоўнага Савета. Такое патрабаванне выцякае з пункту 5 артыкула 83 Канстытуцыі. Гэта свайго роду непарыўная сувязь легітымнасці паміж складам абодвух саветаў. Так бы мовіць, перадача прававой эстафеты. Нешта падобнае можна назіраць пры эстафетным забегу, калі спарцмены перадаюць адно аднаму эстафетную палачку. Аднак калі нехта з нявытрыманых балельшчыкаў захоча дапамагчы любімай камандзе і скокне з трыбуны, каб першым дабегчы да фінішу — такой перамогі ніхто не прызнае.

Але на Беларусі такое відовішча ў форме віртуальных выбараў будзе праходзіць 15 кастрычніка. Дваістасць пазіцыі еўрапейскіх структураў бачна няўзброеным вокам. Правай рукой нам даюць зразумець, што вынікі рэферэндуму 1996 года сфальсіфікаваныя і створаныя на яго аснове органы ўлады нелегітымныя, а левай — заахвочваць амбіцыйных апазіцыянераў удзельнічаць у нелегітымных выбарах і ладзіць кантроль у дзень галасавання. У гэтым выніку прававое дзіця не народзіцца, а будзе толькі выкідыш, які дасць магчымасць любой палітычнай групоўцы ў будучым аспрэчваць вынікі такіх выбараў і такім чынам закладваецца міна запаволенага дзеяння — палітычная нестабільнасць у грамадстве.

Унутраная стабільнасць Беларусі з'яўляецца галоўнай вартасцю, якую высока цэняць і Масква, і Еўропа. Пры гэтым не ўсе разумеюць, што базіруецца гэта на дзяржаўным суверэнітэце. Па меры страты атрыбутаў незалежнасці і ператварэння Беларусі ў «Северо-Западный край» знікне і хвалёная стабільнасць у цэнтры Еўропы. Наконт гэтага не павінна быць ніякіх ілюзій. У цяжкі час сваёй гісторыі народ Беларусі мае права на падтрымку з боку сусветнай супольнасці. Чаму?

Таму што гэты народ панёс незлічоныя ахвяры, па сваім геапалітычным становішчы знаходзячыся паміж молатам і накавальняй. Вось і спазніўся на некалькі стагоддзяў з нацыянальным самавызначэннем.

Таму што ў свой час беларускі народ паставіў непераадольны бар'ер на шляху усходніх заваёўнікаў, ратуючы заходнюю цывілізацыю. Таму што лепшыя прадстаўнікі гэтага народа ўнеслі неацэнны ўклад у скарбонку сусветнай культуры і навукі. Таму што, напрыклад, беларускія землі далі пяць з сямі ізраільскіх прэзідэнтаў.

Народу герояў і геніяў трэба дапамагчы і ў тым выпадку, калі здалёку падаецца, што большасць пагадзілася з аўтарытарным рэжымам Лукашэнкі, бо тады трэба ратаваць свядомую меншасць, якая зберагае гонар, сумленне і інтэлект нацыі. Менавіта ёй давядзецца выцягваць краіну з багны.

* * *

Амаль штодня аўтар гэтых радкоў выходзіць на адну з цэнтральных вуліц Віцебска збіраць подпісы за незалежнасць Беларусі. Падыходзяць 14-15-16-гадовыя падлёткі і пытаюцца: ці можна паставіць свой подпіс? Калі ласка, гэта ваша краіна, вам кіраваць ёю, вам жыць у XXI стагоддзі. Ім не трэба тлумачыць, што такое незалежнасць.

Праз некалькі гадоў гэтыя беларускія хлопцы і дзяўчаты будуць змагацца за незалежнасць краіны.

ТАМУ БЕЛАРУСІ БЫЦЬ ВЕЧНА !!!

Барыс Хамайда.

Сатырычным пяром

Рывок у «палатку»

Вось і скончылася вылучэнне прэтэндэнтаў у лукашэнкаўскую «Палату». Адны паспрабавалі гэта зрабіць шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў, другія — праз працоўныя калектывы і партыйныя з'езды.

Як і меркавалася загадзя, «адсеў» распачаўся ўжо на пачатковай стадыі вылучэння. Размовы пра тое, што ўлада вызначылася, каго жадае бачыць у беспраўным органе, мабыць, мае пад сабой глебу. У сур'ёзнай справе ўмацавання рэжыму выпадковасцяў быць не павінна. Хоць асобныя кандыдаты, «узяўшыся за гуж», яўна не разлічылі ўласных магчымасцей.

Так, 6 чалавек не набралі патрэбных 1000 подпісаў выбаршчыкаў. Ірванулі са старту досыць жвава, але да фінішу сілы не хапіла. Бо бегаць па кватэрах выбаршчыкаў з раніцы да вечару і тлумачыць ім, няўцямным, што менавіта ты варта быць іх кандыдатам у дэпутаты — цяжкая чарнавая праца. А само сабою нічога не робіцца.

Пасля рэгістрацыі 14 верасня яшчэ 20 кандыдатаў не адшукалі сябе ў спісах. Сярод малавядомых асобаў кідаецца ў вочы прозвішча Валерыя Шчукіна, праваабаронцы, карэспандэнта газеты «Народная Воля». Па афіцыйнай версіі ў яго забракавалі частку сабраных подпісаў.

У сувязі з гэтым згадваецца інтэрв'ю з Валерыем Аляксеевічам, апублікаванае і бюлютэні №8 (красавік 2000 г.) «Правы на волю» праваабарончага цэнтру «Вясна». На пытанне: «Вы не шкадуеце, што 25 сакавіка з'ехалі ў Віцебск? (*там па пастанове суддзі Чыгуначнага раёна ён адсядзеў 10 сутак арышту — рэд.*), чытаем адказ: «Не. Наадварот, я лічу, што зрабіў патрэбную справу. Я сяму-таму навучыў віцяблян... Той вопыт, які я назапасіў, трэба ж каму-небудзь перадаваць!»

Не, шаноўны спадар Шчукін, мяркуючы па зробленай Вамі працы на шляху ў «палатку», давядзецца яшчэ не раз прыязджаць у горад Віцебск, каб пераняць назапашаны вопыт правядзення выбарчых кампаній у сяброў гарадскога клубу выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары». Подпісы трэба збіраць, каб камар носу не падтачыў. І ўвогуле, кожны павінен займацца сваёй справай. Тыя, каму адмовілі ў рэгістрацыі, паспрабавалі абскардзіць прынятае рашэнне ў Цэнтрвыбаркаме. Пашанцавала тром: Юрыю Лаўрэнаву (Віцебска-Чкалаўская акруга №20), Уладзіміру Лабоўкіну (Полацкая сельская №29) і Генадзю Муратаву (Віцебска-Чкалаўская №20). Хутчэй за ўсё, у «палату» гэтыя людзі не запланаваныя. Затое бачнасць дэмакратыі захаваная.

Падключыўся да разгляду скаргаў і Вярхоўны суд краіны, але па Віцебскай вобласці больш кандыдатаў не стала. 9 прэтэндэнтаў засталіся ні з чым.

Дык што ж мы маем пасля «фільтрацыі»? На 16 вакантных месцаў ад Віцебшчыны прэтэндуе 87 кандыдатаў, што складае больш за 5 чалавек на адно месца. Зарэгістравана 10 жанчын, што складае 11,5%, у той час як у сённяшнім складзе палаты іх прысутнічае 4,5%.

Так званых «варагаў», якіх не турбуюць мясцовыя праблемы, афіцыйна зарэгістравана 24 чалавекі ці 27,9%. З іх дзесяць мінчан звярнуліся тварам да прыдзвінскага краю.

А зараз, шаноўны чытач, набярыся крыху цярпення і атрымай невялікую порцыю статыстыкі па сацыяльным складзе і партыйнай прыналежнасці. Каго тут толькі няма! 25 інжынераў, 23 выкладчыкі, 6 дактароў, 8 юрыстаў, 5 эканамістаў, 4 аграномы, 2 ветурачы і г.д. Нават адзін тэлеграфіст ёсць. І ўсе перакананыя, што народжаныя дзеля парламенцкай работы і могуць зрабіць шчаслівымі сваіх выбаршчыкаў.

У выбарчым марафоне ўдзельнічаюць прадстаўнікі 7 палітычных партый. Некаторыя з досыць экзатычнымі назвамі, пра існаванне якіх затурканыя побытам выбаршчыкі нават не здагадваюцца. Што можна сказаць пра Рэспубліканскую партыю працы і справядлівасці? А яна вылучыла двух прадстаўнікоў.

Заблытацца можна і ў камуністычных партыях. Іх аж дзве. І кожная прэтэндуе на вядучую ролю ў грамадстве. Праўда, члены КПБ, на наш погляд, хутчэй прыдуць да рынкавага сацыялізму, бо яна мілей за ўсіх сэрцу таварыша Лукашэнкі. 12 сталі ў чаргу ў «палатку». Усяго партыі накіравалі 36 чалавек ці 41,3% ад агульнай колькасці зарэгістраваных кандыдатаў.

Сярод разнакаляровага партыйнага ландшафту самотна выглядае прадстаўнік Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі «Народная грамада» Юры Аляксандравіч Лаўрэнаў, што выйшаў да фінішу шляхам збору подпісаў выбаршчыкаў. Цікавая постаць. Колькі мы ведаем спадара Лаўрэнава, столькі ён дэпутатствуе ў Віцебску. Быў дэпутатам абласнога савету, членам прэзідыуму той жа фармацыі, дэпутатам гарсавету 22-га і 23-га скліканняў. За апошнія пяць год дзевяць разоў удзельнічаў у выбарах. Можна сказаць, своеасаблівае хобі. Відаць, Юры Аляксандравіч, вырашыўшы ўсе праблемы на мясцовым узроўні, займеў намер падацца ў сталіцу ратаваць Айчыну ад экс-прэзідэнта. Нават адмовіцца ад дырэктарскага крэсла ў 40-й школе не шкада. Можна пайсці і з пасады старшыні рэгіянальнай арганізацыі Хельсінскага камітэту. Хай правамі гнаных і пераследуемых апякуецца Усявышні.

Калі ўважліва прыглядзецца да спісу кандыдатаў у народныя абраннікі, то ўбачым шмат знаёмых твараў. Часта можна сустрэць на гарадскіх вуліцах ззяючы твар дэпутата сённяшняй «палаткі» Валерыя Міхайлавіча Аляксандрава, былога старшыню Гаспадарчага суда па Віцебскай вобласці. Ну як не радавацца, калі без яго, кваліфікаванага юрыста (як сам ён любіць паведамляць у вузкіх колах), заканатворчы працэс проста згасне. Вось і ідзе ён другі раз у «палатку». Праўда, стартавую пляцоўку змяніў. У 1995 годзе вылучаўся ў склад Вярхоўнага Савету 13-га склікання спачатку па Полацка-Задзвінскай акрузе №73, але дэпутатам стаў з другога тура па Віцебска-Праўдзінскай акрузе №63. У цяперашнюю выбарчую кампанію зарэгістраваўся кандыдатам у дэпутаты па Віцебска-Горкаўскай акрузе №17.

Мы, канешне, разумеем, што спецыялісты накшталт Аляксандрава патрэбныя ў любой акрузе. Тым больш з такім вопытам працы ў аддзеле адміністратыўных органаў былога абкама партыі. Вось і даводзіцца скакаць з месца на месца. Увогуле варта адзначыць асаблівую адчувальнасць Валерыя Міхайлавіча да кліматычных зменаў. Пасля нелегітымнага рэферэндуму ў 1996 годзе ён адразу разабраўся, куды дзьме вецер, і перабег у «палатку». Будзьма спадзявацца, што, калі ў наступным годзе ў выпадку абрання новага прэзідэнта, калі пачнецца зваротны працэс, то ў шэрагу першых перабежчыкаў апынецца Аляксандраў. Старая звычка вагацца разам з генеральнай лініяй партыі павінна азвацца.

Не думайце, што колькасць дэпутатаў-летуноў абмяжоўваецца адным прозвішчам.

Напрыклад, вясновым жаўруком сп.Лапкоўскі Алег Міхайлавіч узняўся ў неба ў 1995 г. з азёрнай Браслаўскай выбарчай акругі №40 і ў гэтым годзе апусціўся на прыўкрасную зямлю Мёрскай акругі №24. Заліваецца пералівамі — заслухаешся.

Выбаршчыкі Ленінградскай акругі №180 г.Віцебска па выбарах у абласны савет яшчэ ў 1990 г. аказалі давер сп.Лектараву Валерыю Мікалаевічу. Але той нядоўга насіў на лацкане дэпутацкі значык. Праз два месяцы здаў мандат і перабраўся ў кіраўнічае крэсла аблздраўаддзела. У 1995 годзе зрабіўся дэпутатам Вярхоўнага Савету ад Полацкай сельскай акругі №50, а зараз спрабуе выцягнуць шчаслівы білет па Шумілінскай акрузе №32.

Дэпутат Хрол Васіль Пятровіч у 1995 годзе з другой спробы трапіў у авальную залу Вярхоўнага Савета ад Галадзедаўскай акругі №223 г.Менску. Зараз вырашыў перадаць багаты сталічны вопыт віцебскай глыбінцы і выплыў у Глыбоцкай акрузе №22.

Скуль бярэцца такое непастаянства некаторых дэпутатаў? Думаецца, так лягчэй выконваць наказы выбаршчыкаў. Адны ўжо справаздачы не запатрабуюць, бо не ведаюць, дзе шукаць свайго абранніка, а гэтыя яшчэ ягоных магчымасцяў не ведаюць.

У прыемнай кампаніі прэтэндэнтаў мы пазнаем былога намесніка кіраўніка па кадрах упраўлення КГБ па Віцебскай вобласці Бурака Віктара Канстанцінавіча. А то як жа ў «палатцы» без чэкіста?! Раптам якая змова? Хто дакладзе наверх? Так што за Бурака можна не хвалявацца — колькі трэба працэнтаў, столькі і набярэ. Недаверу тут не месца. Органы дзяржбяспекі яшчэ з трыццатых гадоў карыстаюцца заслужаным аўтарытэтам.

У часы КПСС лічылася прэстыжным падкрэсліваць сваю прыналежнасць да авангарду будаўнікоў камунізму. Зараз сувязь з карлікавымі партыямі нікому рэйтынгу не дадае. Вось і з'явіўся ў абласных выбарчых акругах 51 кандыдат з так званых «беспартыйных» і «незалежных». Толькі не падумайце дрэннага. Проста некаторыя законспіраваліся да лепшых часоў.

На мінулых выбарах у парламент ужо ведомы нам кандыдат у дэпутаты Хрол В.П. (Глыбоцкая акруга №22) вылучаўся ад Партыі народнай згоды. Зараз пра гэта не ўзгадвае. Прэтэндэнтка на дэпутацкі мандат ад Віцебска-Чыгуначнай акругі №18 Небылова Валянціна Данілаўна раней была сябрам ЛДПБ. Пра тое, у якіх адносінах яна зараз з гэтай партыяй — маўчок.

Не абвяшчае сваю прыналежнасць да аграрнай партыі кандыдат па Віцебска-Горкаўскай акрузе №17 Засімовіч Васіль Іванавіч. Зараз аграрны сектар асаблівымі поспехамі не вылучаецца. Дык навошта хваліцца?

Дэпутат дзеючай «палаткі» Розынка Пётр Міхайлавіч, кандыдат па Пастаўскай акрузе №30 нічога не паведамляе пра свае членства ў КПБ. А дарма. Лідэр КПБ таварыш Чыкін карыстаецца заслужаным аўтарытэтам у Аляксандра Рыгоравіча, і гэта можа паспрыяць на шляху ў «палатку».

Варта адзначыць, што некаторыя кандыдаты — майстры на розныя вынаходніцтвы. Адзін змяніў нацыянальнасць у анкеце. Пажадаў стаць беларусам. Пасля 10-гадовай цяжкой працы Беларускага Народнага Фронту на ніве беларушчыны быць беларусам робіцца прэстыжна.

Другі кандыдат, што стаіць на варце патрыярхальнага ладу сям'і, не распаўсюджваецца пра тое, што тройчы быў жанаты. Каб, крый Божа, чацвёрты раз не спакусіцца, мабыць і вырашыў змяніць лад жыцця — з галавой акунуцца ў дэпутацкую дзейнасць. Прозвішча не паведамляем: маглі ж добраму чалавеку трапіцца дрэнныя жонкі?

Трэці хавае крымінальнае мінулае. Лічыць, што выбаршчыкам гэта нецікава. Не за палітыку ж у свой час трапіў на нары!

Чацвёрты ў свой час дужа здзівіў калег. Увечары пайшоў з працы з адным прозвішчам, а раніцай з'явіўся пад іншым. Вырашыў, што пад былым нельга ўзначальваць партыйны камітэт. І вось ужо некалькі разоў удзельнічае ў выбарах, а сваім выбаршчыкам — ні-ні пра гэта. Яго продкі свайго прозвішча не саромеліся. Яны ж у дэпутаты не хадзілі.

Кінуўшы беглы позірк на палітру зарэгістраваных кандыдатаў, не ведаеш, смяяцца ці плакаць. Мала што выбары пройдуць у бяспраўную палату, дык яшчэ і кандыдаты не цешаць вока. За плячыма многіх народных заступнікаў ужо не адзін выбарчы марафон. Яны ўцягнуліся, зрабіліся прафесіяналамі і дзейнічаюць па алімпійскім прынцыпе: «Галоўнае — не перамога, а ўдзел». За грошы падаткаплацельшчыкаў.

Ці не варта прыслухацца да цвярозага голасу Аляксандра Рыгоравіча, што сказаў некалькі год таму: «*Не ходите на выборы, всё равно обманут*».

Асабіста мы 15 кастрычніка возьмем некалькі бутэлек свежага піва — ды ў лазню, на першы парок. Расцягнемся на палку, памахаем бярозавымі венічкамі. Выйдзем, глынём піўка, пагаворым пра жанчын.

Жыццё і так кароткае. Што ўжо тут з-за выбарчага фарсу сябе задавальнення пазбаўляць? Хай галасуюць тыя, каму жыць стала лепш ды весялей. А вынікі без нас падвядуць. Без дэпутатаў не застанемся.

А ты, чытач, як мяркуеш?

Гусь з Елагаў,
Якаў Віцебскі

Рэдакцыя выказвае шчырую падзяку аднаму грамадзяніну горада Віцебска, які прафінансаваў выхад гэтага нумара. Мы пакуль не можам назваць яго прозвішча, але прыйдзе час, калі мы абавязкова гэта зробім.

Адрас рэдакцыі: Крапівінскае поле пад Воршай.
Код 8.09. Тэлефон 1514.
Набрана й зьвярстана выдавецкай фірмай СІПХАЗ.
Надрукавана ў друкарні Кастуся Каліноўскага.

"Выбар" Заснавальнік: Віцебскі клуб выбаршчыкаў "За дэмакратычныя выбары".
Рэдактар Барыс Хамайда.
Наклад 499. Замова – 7.
Падпісана да друку 27.09.2000 г.